

1

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Λήδα Κουρσουμπά
Επίτροπος Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδιού

www.childcom.org.cy

2

Διεθνής Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού

- Διακήρυξη της Γενεύης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (26 Νοεμβρίου 1924)
- Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου 1959)
- Διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Σύμφωνα για Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα και για Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, άλλες διεθνείς συμβάσεις – αφορούν όλα τα πρόσωπα)
- Διεθνές Έτος Παιδιού, 1979
- Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου 1989 / τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτέμβριο 1990)
- Προαιρετικά Πρωτόκολλα για την
 - Πώληση Παιδιών, Παιδική πορνεία και Παιδική Πορνογραφία
 - Ανάμιξη Παιδιών σε Ένοπλη Σύρραξη (25 Μαΐου 2000 / τέθηκαν σε ισχύ 18 Ιανουαρίου 2002)

www.childcom.org.cy

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

- Το πρώτο νομικά δεσμευτικό κείμενο διεθνούς δικαίου που αφορά ειδικά τα παιδιά
- Κατοχυρώνονται όλα τα δικαιώματα των παιδιών (αστικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά)
- Καθορίζει τα ελάχιστα δικαιώματα των παιδιών τα οποία πρέπει να γίνονται σεβαστά και να προστατεύονται από τα συμβαλλόμενα κράτη

www.childcom.org.cy

3

Φιλοσοφία της Σύμβασης

- Το παιδί ως ολοκληρωμένη ανθρώπινη ύπαρξη με αυτόνομη προσωπικότητα και εγγενή αξιοπρέπεια απολαμβάνει το πλήρες εύρος των δικαιωμάτων
- Τα παιδιά δεν είναι μικροί άνθρωποι με μικρά δικαιώματα
- Το δικαιώματα της Σύμβασης αποτελούν τα ελάχιστα δικαιώματα που πρέπει να κατοχυρώνονται από τα κράτη
- Καμία ιεράρχηση μεταξύ των δικαιωμάτων
- Αδιαίρετο των δικαιωμάτων

www.childcom.org.cy

4

Γενικές υποχρεώσεις συμβαλλομένων κρατών

- Υποχρέωση σεβασμού και αποχής – τα κράτη σέβονται απέχουν από οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη που παραβιάζει τα δικαιώματα των παιδιών
- Θετική υποχρέωση – τα κράτη λαμβάνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι κατάλληλα για την πραγματοποίηση των αναγνωρισμένων στη Σύμβαση δικαιωμάτων

www.childcom.org.cy

5

Γενικές Αρχές που διέπουν τη Σύμβαση

- Αρχή της μη διάκρισης (Άρθρο 2)
- Αρχή της διασφάλισης του συμφέροντος του παιδιού (Άρθρο 3)
- Δικαίωμα στη ζωή, επιβίωση και ανάπτυξη του παιδιού (Άρθρο 6)
- Δικαίωμα συμμετοχής (Άρθρο 12)

www.childcom.org.cy

6

Αρχή της μη διάκρισης (Άρθρο 2)

- Τα δικαιώματα πρέπει να εξασφαλίζονται σε κάθε παιδί χωρίς διάκριση στη φυλή, στο χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις ... ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση - ανοικτή ρήτρα κατά των διακρίσεων
- Θετική υποχρέωση για λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για προστασία του παιδιού από κάθε μορφής διάκριση ή τιμωρία

www.childcom.org.cy

7

Αρχή της διασφάλισης του συμφέροντος του παιδιού (Άρθρο 3)

- Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού
- Αφορά όλους τους οργανισμούς – δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής ευημερίας, δικαστήρια, διοικητικές αρχές, νομοθετικά όργανα

www.childcom.org.cy

8

Δικαίωμα στη ζωή και στην ανάπτυξη (Άρθρο 6)

- Εγγενές δικαίωμα στη ζωή
- Θετική υποχρέωση των κρατών να εξασφαλίζουν την επιβίωση και ανάπτυξη του παιδιού
- Ανάπτυξη παιδιών – ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει την σωματική, πνευματική, ηθική, κοινωνική και ψυχολογική ανάπτυξη

www.childcom.org.cy

9

Δικαίωμα συμμετοχής (Άρθρο 12)

- Δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης των απόψεων των παιδιών που είναι ικανά να σχηματίσουν δικές τους απόψεις
- Διασφάλιση συνθηκών διαμόρφωσης και ελεύθερης έκφρασης των απόψεων των παιδιών (δεξιότητες συμμετοχής / απαραίτητη πληροφόρηση)
- Ευθύνη του Κράτους να αναζητήσει και να ακούσει τις απόψεις των παιδιών
- Βαρύτητα στις απόψεις των παιδιών ανάλογα με την ηλικία και βαθμό ωριμότητας
- Δικαίωμα τους παιδιού να ακούγεται σε οποιοσδήποτε διαδικασίες (διοικητικές, δικαστικές)

www.childcom.org.cy 10

Κατηγορίες δικαιωμάτων

- Αστικά και Πολιτικά δικαιώματα
- Κοινωνικά δικαιώματα

(3 Ps)

- Δικαιώματα Συμμετοχής (Participation rights)
- Δικαιώματα Προστασίας (Protection rights)
- Δικαιώματα Πρόνοιας και Παροχών (Provision rights)

www.childcom.org.cy 11

Αστικά και Πολιτικά δικαιώματα

- Δικαίωμα εγγραφής
- διαφύλαξη ταυτότητας
- ελευθερία έκφρασης, αναζήτησης λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών
- ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας
- απαγόρευση των βασανιστηρίων, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης
- προσωπική ελευθερία
- δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή
- ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και συνέρχεσθαι
- σεβασμός δικαιωμάτων μειοτήτων

www.childcom.org.cy 12

Κοινωνικά δικαιώματα

- Δικαίωμα στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας
 - Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας κάτω από οποιαδήποτε συνθήκες
- Κοινωνική προστασία και κοινωνική ασφάλιση
- Δικαίωμα στην εκπαίδευση
 - Πρόσβαση στην εκπαίδευση στη βάση της ισότητας ευκαιριών
 - Περιεχόμενο εκπαίδευσης πρέπει να συνάδει με τις βασικές αρχές που διέπουν την ίδια τη Σύμβαση
- Δικαίωμα των πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρων παιδιών να διάζουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή και να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας

www.childcom.org.cy

13

Δικαιώματα συμμετοχής

- Δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους και να έχουν λόγο σε θέματα που αφορούν αυτά και τις κοινότητές τους ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς τους
- Δικαίωμα ακρόασης σε διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες
- Παιδιά με αναπηρίες έχουν δικαίωμα σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή του συνόλου

www.childcom.org.cy

14

Δικαίωμα σε προστασία

- Προστασία από σωματική, πνευματική βία, τραυματισμό, παραμέληση κ.λπ.
- Προστασία από οικονομική και σεξουαλική εκμετάλλευση και βία, παράνομη χρήση ναρκωτικών ουσιών
- Προστασία σε περίπτωση στέρησης του οικογενειακού περιβάλλοντος
- Προστασία σε περιπτώσεις υιοθεσίας
- Προστασία παιδιών αιτητών ασύλου και προσφύγων
- Προστασία παιδιών στο πλαίσιο της ποινικής δικαιοσύνης

www.childcom.org.cy

15

Δικαίωμα σε πρόνοια και παροχές

- Δικαίωμα σε ένα επίπεδο ζωής που να είναι κατάλληλο για τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και πνευματική ανάπτυξη των παιδιών
- Δικαίωμα στην εκπαίδευση
- Δικαίωμα στην υγεία και πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- Δικαίωμα στην ανάπαυση και σε ελεύθερο χρόνο και σε συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή

www.childcom.org.cy

16

Τριαδική Σχέση: Κράτος – Παιδί - Οικογένεια

- Η οικογένεια θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη των παιδιών (Προοίμιο)
- Οι γονείς έχουν ευθύνη εξασφάλισης, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού, συνθηκών ζωής» [Άρθρο 27 (2)].

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και να προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία [Άρθρο 27 (3)].

Στη βάση της τριαδικής αυτής σχέσης, το κράτος αναλαμβάνει την ευθύνη να στηρίζει και να προωθήσει τα δικαιώματα του παιδιού είτε άμεσα, μέσα από την ανάπτυξη πολιτικών που αφορούν το παιδί και τα δικαιώματά του, είτε έμμεσα, μέσω νομοθετικών και διοικητικών μέτρων που αποσκοπούν στην ενίσχυση και την ενδυνάμωση της οικογένειάς.

www.childcom.org.cy

17

Μηχανισμοί επιτήρησης της συμμόρφωσης των κρατών με τη Σύμβαση

- Σύσταση Επιτροπής Δικαιωμάτων του Παιδιού από τη Σύμβαση
- Υποχρέωση υποβολής περιοδικών εκθέσεων από τα συμβαλλόμενα κράτη κάθε πέντε χρόνια για την εφαρμογή της Σύμβασης, τις αδυναμίες που υπάρχουν και δυσκολίες που αντιμετωπίζονται
- Γενικά Σχόλια Επιτροπής (General Comments): Ερμηνεία της Σύμβασης (12 Γενικά Σχόλια μέχρι στιγμής)
- Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού υποβάλλει κάθε δύο χρόνια στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου έκθεση για τις δραστηριότητές της και την κατάσταση που επικρατεί στα συμβαλλόμενα κράτη αναφορικά με την εφαρμογή της Σύμβασης
- Κάτω από τη Σύμβαση δεν υπάρχει δυνατότητα υποβολής προσωπικών παραπόνων από παιδιά όπως συμβαίνει με άλλες Συμβάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Σε εξέλιξη: Πρωτοβουλία Σ.Α.Δ. για την κατάρτιση Προαιρετικού Πρωτοκόλλου αναφορικά με Μηχανισμό Υποβολής Παραπόνων (Complaints Procedure)

www.childcom.org.cy

18

Η Σύμβαση στο Κυπριακό νομικό πλαίσιο

- Η Δημοκρατία κύρωσε τόσο τη Σύμβαση (1991) (Ν. 243/1990) όσο και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την Πώληση Παιδιών (2006) (Ν. 6(III)/2006)
- Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την εμπλοκή παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις – υπογράφηκε την 1/7/2008 και βρίσκεται σε διαδικασία κύρωσης
- Ως διεθνείς συμβάσεις υπερισχύουν οποιασδήποτε αντίθετης διάταξης της εθνικής νομοθεσίας (Άρθρο 169 Συντάγματος)

www.childcom.org.cy

19

Δικαιώματα και προστασία από άλλες συμβάσεις /ευρωπαϊκό δίκαιο

A. Κύρωση άλλων διεθνών συμβάσεων που ενισχύουν την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών π.χ.

– **Ηνωμένων Εθνών:**

- Σύμβαση σχετικά με τις Αστικές Πτυχές της Διεθνούς Απαγωγής Παιδιών (Hague XXVIII), 25 Οκτωβρίου 1980
- Σύμβαση για την Προστασία των Παιδιών και τη Συνεργασία σε σχέση με τη Διακρατική Υιοθεσία (Hague XXXIII), 29 Μαΐου 1993
- Σύμβαση για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους (ILO 182) 17 Ιουνίου 1999
- Πρωτόκολλο για την πρόληψη, την καταστολή και τη δίωξη της εμπορίας προσώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών, 15 Νοεμβρίου 2000

www.childcom.org.cy

20

Δικαιώματα και προστασία από άλλες συμβάσεις /ευρωπαϊκό δίκαιο

– **Συμβουλίου της Ευρώπης:**

- Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (CETS No. 5), 4 Νοεμβρίου 1950, και 14 Πρωτόκολλα
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Νομική κατάσταση Εξώγαμων Παιδιών, (CETS No. 85) 15 Οκτωβρίου 1975
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων στον τομέα της επιμέλειας παιδιών και της αποκατάστασης της επιμέλειας παιδιών, (CETS No. 105), 20 Μαΐου 1980
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (CETS No. 160), 25 Ιανουαρίου 1996

B. Ευρωπαϊκό Δίκαιο:

- Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (νομικά δεσμευτικός) – περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για τα δικαιώματα των παιδιών και της προστασίας τους (Άρθρο 24)

www.childcom.org.cy

21

Υποχρεώσεις Δημοκρατίας που απορρέουν από τη Σύμβαση

- Υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών
- Θετική υποχρέωση να εφαρμόσει τη Σύμβαση με τη λήψη κατάλληλων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων
- Υποχρέωση ευρείας διάδοσης της Σύμβασης και των δικαιωμάτων των παιδιών στα παιδιά και στους ενήλικες
- Υποχρέωση υποβολής εκθέσεων για την εφαρμογή της Σύμβασης στην Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Παιδιού
- Υποχρέωση διάδοσης των εκθέσεων που αφορούν στην εφαρμογή της Σύμβασης

www.childcom.org.cy

22

Θετική υποχρέωση να εφαρμόσει τη Σύμβαση με τη λήψη κατάλληλων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων

- Ανάπτυξη ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής για το σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών
- Ενσωμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών σε όλες τις πολιτικές (child rights mainstreaming)
- Συντονισμός των διαφόρων αρχών για την εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού
- Διασφάλιση του σεβασμού και προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού από οργανισμούς του ιδιωτικού τομέα (π.χ. ιδιωτικά σχολεία, ιδιωτικές κλινικές κ.λ.π.)
- Επιτήρηση και αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής της Σύμβασης

www.childcom.org.cy

23

Θετική υποχρέωση να εφαρμόσει τη Σύμβαση με τη λήψη κατάλληλων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων

- Συλλογή δεδομένων και ανάπτυξη δεικτών για το βαθμό προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών
- Συμπερίληψη στους προϋπολογισμούς σαφών κονδυλίων που αφορούν στα παιδιά και στην εφαρμογή της Σύμβασης
- Εκπαίδευση και ανάπτυξη της δυνατότητας δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών για σεβασμό και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού
- Συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις
- Διεθνής συνεργασία με άλλα κράτη για την υλοποίηση της Σύμβασης
- Σύσταση ανεξάρτητων εθνικών οργανισμών για την επίβλεψη της συμμόρφωσης και της υλοποίησης μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού

www.childcom.org.cy

24

Σύσταση Μηχανισμού Επιτήρησης

- Η σύσταση του θεσμού του Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
- Ο περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμος του 2007 (Ν.74(I)/2007)
- Ο θεσμός πρέπει να είναι συμβατός με τις «Αρχές των Παρισίων» - διασφάλιση της θεσμικής, λειτουργικής και οικονομικής ανεξαρτησίας του

www.childcom.org.cy

25

Αποστολή Επιτρόπου

**Βασική αποστολή η προάσπιση και
προαγωγή των δικαιωμάτων του
παιδιού**

www.childcom.org.cy

26

Αρμοδιότητες Επιτρόπου

- Για την επίτευξη της αποστολής του καθορίζεται ένα εξαιρετικά διευρυμένο και μη εξαντλητικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων
 - Η εκπροσώπηση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε όλα τα επίπεδα
 - Η διαφώτιση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, έτσι ώστε αυτή να κινητοποιηθεί και να διασφαλίσει πρακτικά τα δικαιώματα των παιδιών στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινότητα και στην κοινωνία γενικά
 - Ο εντοπισμός και η προώθηση των απόψεων των παιδιών, εκεί όπου τα ίδια δεν μπορούν να ακουστούν.
 - Η εποπτεία και ο έλεγχος της υλοποίησης των διατάξεων της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Άσκηση των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

www.childcom.org.cy

27

Αρμοδιότητες Επιτρόπου

- Ο έλεγχος και η παρακολούθηση νομοθεσιών και πρακτικών καθώς και η υποβολή προτάσεων, με στόχο την εναρμόνισή τους με σχετικές διεθνείς συμβάσεις.
- Η προώθηση της κύρωσης Συμβάσεων για τα δικαιώματα του παιδιού από τη Δημοκρατία.
- Η διεξαγωγή εκστρατειών διαφώτισης και αλλαγής νοοτροπίας, σχετικά με τη θέση των παιδιών στο κοινωνικό σύνολο.
- Η υποβολή εκ μέρους οποιουδήποτε παιδιού αίτησης για διορισμό ειδικού αντιπροσώπου σε δικαστικές διαδικασίες που το επηρεάζουν.
- Η εκπροσώπηση των παιδιών και των συμφερόντων τους σε διαδικασίες που τα επηρεάζουν
- *Η λήψη οποιασδήποτε ενέργειας την οποία κρίνει ο ίδιος αναγκαία προς εκπλήρωση της αποστολής του.*

www.childcom.org.cy

28

Διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Επιτρόπου για την εφαρμογή της Σύμβασης στην Κύπρο

- Απαιτείται η ενημέρωση της κοινωνίας γενικά αλλά και των παιδιών ειδικότερα αναφορικά με τα δικαιώματά του έτσι ώστε να εμπεδωθούν οι βασικές αρχές που διέπουν τη Σύμβαση
- Το δικαίωμα των παιδιών σε συμμετοχή είναι το λιγότερα κατανοητό, αποδεκτό και εφαρμοσμένο στην πράξη
- Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων
- Ελλείψεις και αδυναμίες νομοθετικού πλαισίου
- Υποχρέωση αναθεώρησης νομοθεσιών για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών (π.χ. Νόμος για τις υιοθεσίες, ο περί Παιδιών Νόμος, Κανονισμοί λειτουργίας σχολείων κ.λ.π.)
- Ανάγκη καλλιέργειας κουλτούρας και σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών και της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα

www.childcom.org.cy

29

Διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Επιτρόπου για την εφαρμογή της Σύμβασης στην Κύπρο

- Ανάγκη υιοθέτησης μέτρων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών στον τομέα της υγείας
- Ανάγκη στήριξης, ενίσχυσης και επιμόρφωσης επαγγελματιών σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού π.χ. των εκπαιδευτικών, λειτουργών των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, λειτουργών στο χώρο της Υγείας κ.λπ.
- Ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία των παιδιών –θυμάτων βίας στην οικογένεια
- Ανάγκη διασφάλισης των δικαιωμάτων των παιδιών στο δικαστικό σύστημα και δημιουργίας ενός φιλικού προς το παιδί δικαστικού συστήματος

www.childcom.org.cy

30
